

Image of Inspiration

וישב תשע"ז

Artsroll - Steve Chmash

215 / BEREISHIS/GENESIS

PARASHAS VAYEISHEV

39 / 2-11 16

⁵ And it happened, that from the time he appointed him in his house and over whatever he had, HASHEM blessed the Egyptian's house on Joseph's account, so that HASHEM's blessing was in whatever he owned, in the house and in the field. ⁶ He left all that he had in Joseph's custody and with him present he concerned himself with nothing except for the bread he ate. Now Joseph was handsome of form and handsome of appearance.

⁷ After these things, his master's wife cast her eyes upon Joseph and she said, "Lie with me." ⁸ But he adamantly refused; he said to his master's wife, "Look — with me here, my master concerns himself about nothing in the house, and whatever he has he placed in my custody. ⁹ There is no one greater in this house than I, and he has denied me nothing but you, since you are his wife; how then can I perpetrate this great evil and have sinned against God!"

¹⁰ And so it was — just as she coaxed Joseph day after day, so he would not listen to her to lie beside her, to be with her. ¹¹ Then there was an opportune day when he entered the house to do his work — no man of the household staff being there in the house —

לעשות מלאכתו — To do his work. According to one view in the Talmud (Sotah 36b), Joseph's resistance had cracked, and the work he came to do was to yield to her advances. But then, the visage of his father appeared to him, saying that if he consorted with her, his name would not be worthy to appear with those of his brothers on the Kohen Gadol's Breastplate. When Joseph heard that he would be forfeiting his standing as a building block of the Jewish people, he strengthened his resolve and resisted her importunities.

As noted in the commentary to 37:3, the faces of Jacob and Joseph reflected the holiness of their joint calling, and it was Joseph's destiny to succeed Jacob as the leader of Israel. If so, this would explain why Joseph saw Jacob's face at this crucial moment when his spiritual greatness hung in the balance. His father's face reminded him of what he was supposed to be. Joseph had richly earned this spiritual intervention by virtue of his allegiance to the ideals of Israel, even in slavery. When he saw Jacob's face, he realized that he could not destroy himself by acceding to Potiphar's wife.

[166] DORASH DOVID

2 הורה כהן כשיח פרק שני הוריות

ככותל יהא מוצן כתיב והשב באיתן קשתו רבי שמואל בר נחמן גמתייה הקשת והורה אמר רבי אבון נחמור ורעו רצא לו כציפרי דיו. ויפחו זרועי דיו רב חונה בשם רב מתנה תלה עיניו וראה איקונין של אביו מיד היצן. מדי אביו יעקב אמר רבי אבון אף איקונין של רחל ראה משום רועה אבן ישראל.

דיו: מדי אביו יעקב. סימל לו א שרש איקונין שלו: משום רועה אב ישראל. אבן סדומה על רמל שהוא אבן ישראל שאף איקונין חכות שלה גרס לו להנצל מן הספסל.

4 ברכת וישב מרדכי תלה

ידמות זאת, לא נראית בחלונם של רשעים? הלא בידם לפתוח גמרא ולהוכיח, כי כל הדברים המשכנעים, לא שכנעו, אלא על ידי שנאמרו מפי דמות דיוקנו של יעקב אבינו.

מכאן, שבידו של כל אחד, להביא את דמות דיוקנו של אבא. גם דמות דיוקנו של יעקב לא באה מאליה. לא היה זה נס מחוץ לגדר הטבע. היתחזאת פעולתו של יוסף הצדיק.

ידוע ידע יוסף, כי לא יצליח הגיונו לגבור על יצרו. אך כמו כן ידע, כי בידו להביא לפניו את דמות דיוקנו של אבא, וכשאותם דברים ישתקפו בדמות הדיוקנו של אביו, תנפץ האמת ותמוגג את יצרו.

אלכל אחד חלון שקוף משלו, צוהר מאיר, פתוח להסתכלות של אבא. ואבות הרבה המה, זוהרים ביפעת שפעת זוהרם, מתאימים ותואמים את האמת המקרינה, החורטת והממוססת.

עמוק בפנים, יוקד הרצון להתדמות לדיוקנו של אבא. מתוכו של התוך מושטות זרועות לאחוז בחבל, לתפוס בעוגן, להנצל ולעלות על חוף מבטחים.

3

The Sages of the Gemara speak of the cosmic effect of Yosef's having resisted the temptation placed in his path: When a *rasha*⁴ appears before the Heavenly Tribunal to give an accounting of all the deeds of his lifetime and to receive his due, he will be asked, "Why didn't you engage in Torah study?" If he replies, "I was exceedingly handsome and was totally distracted by my *yetzer hara*," they will respond with the question, "Do you really think you were more attractive than Yosef?" Thus, Yosef indicts the *resha'im* (Yuma 35b).

Elsewhere in the Gemara, however, we find a passage that seems to play down Yosef's success in his battle against the designs of the Satan: At that moment [when Yosef's righteousness was being tested by Potiphar's wife], his father's visage appeared to him in the window. His father said, "Yosef, your name and your brothers' names are destined to be etched into the stones of the [kohen gadol's] *Eiphod*. Do you really desire that your name be removed from among theirs?" (Sotah 36b). According to that passage, it was only through the miraculous intervention of his father's visage that Yosef was able to withstand the Satan's test and resist the temptation of Potiphar's wife. Accordingly, we seem to have found a defense for anyone else who succumbs to a trial similar to Yosef's. That person can claim, "Had I, like Yosef, seen a miraculous vision, I would never have stumbled." How then can Yosef's resistance indict the *resha'im*? On the contrary, this incident seems to serve as an argument for acquitting others who did not succeed where Yosef did.

רסו תורת ר אהיו חן וישב חסד

5

יוסף הצליח בניסיון עד קצה גבול היכולת. ואז הקב"ה עזר

מבאר הרב הגאון יעקב מאיר זוננפלד:

• ידועה הגמרא במסכת קידושין (דף ל"א): יצרו של אדם מתגבר, ואלמלא הקב"ה עוזרו - אין יכול לו.

mind the term for cohabitation בִּיאָה — *Tosafoth to Sotah* 36b). But at that moment the image of his father appeared to him and said: Yosef, the names of your brothers will one day be engraved on the precious stones of the *eyfod* (one of the sacred garments of the high priest Aharon; see *Exodus* 28:27) and your name is to be included. Do you want your name to be erased from the rest? Do you want to be called an associate of prostitutes?" (cf. *Tosafoth* *ibid.*). This sudden apparition was able to hold Yosef back just as he was about to yield to the temptation. From then on, concludes R. Meir, the patriarch Yisrael became the true shepherd of his son, as it is said: Give ear, O shepherd of Israel, רועה ישראל, You Who lead Yosef like a flock (*Psalms* 80:2).

No definition can better express the supreme objective of a Jewish upbringing than the midrashic account of Yosef's inner struggle against the temptation of Potifar's wife. The vision of Yosef's venerable father appeared to him just as the will of the young man weakened, just as he was about to sin. She believed she had at last seduced and charmed him. It was then that the sudden vision gave him the strength to control himself, to triumph over his moment of weakness and to conquer his nature, now so high-strung after the long months of heroic resistance. When a child's training and upbringing are such that even if he has long been separated from the family home and even if he is lost in the midst of licentious surroundings in a faraway country, his father's influence still guides him toward moral victory, then this training is the ideal Jewish upbringing.

Now we can understand that Yaakov's visage, which appeared to Yosef through the window, did not endow Yosef with superhuman strength to withstand his test; it did not provide him with some magic amulet or armament with which to succeed in battle against the Satan's schemes. Rather, it aroused in him the realization of what was at stake, of the dangerous consequences of opening a crack in his bond with his father. Indeed, it was their unique bond that enabled Yosef to perceive his father's visage through the window; and it was that very bond that Yosef saw in his father's face.

The unique Heavenly intervention that Yosef experienced at the time of his test is the legacy of the entire Jewish nation. Anyone challenged with a spiritual test can prove worthy of such intervention—a Heavenly reminder of the dire consequences that an inappropriate response would bring in its wake. Indeed, the greater the test, the greater will be the intervention to help one rescue oneself from the clutches of evil. And this is what the Gemara means by its statement, "Yosef indicts the *resha'im*." If Yosef was able to withstand such a great test of his moral strength by contemplating the meaning of the Heavenly intervention on his behalf, then every other Jew as well is capable of overcoming any trial or tribulation that the Satan throws at him. But he must nurture

and utilize the Heavenly intervention that comes to one who sincerely wishes to defeat the adversary. Anyone who decides to ignore the opportunities that Hashem places in his lap with such intervention truly deserves to be rebuked with, "Were you more handsome than Yosef?"

This also explains Yaakov's admonition in Yosef's vision, "Your name and your brothers' names are destined to be etched into the stones of the [*kohen gadol's*] *Eiphod*. Do you really desire that your name be removed from among theirs?" It was the magnitude of Yosef's test that warranted such words from his father. And in this manner the Master of the Universe arouses every person, in accordance with the particular challenge that he must overcome.

9-6- והלקח הנוגע אלינו - חשוב במיוחד: עלינו לדעת, כי אם נעשה את השתדלותנו, ונמצה את כוחותינו עד תום - אין ספק בכך שמן השמים יסייעו אותנו מלא חסדניים, ויעזרו לנו מעל לדרך הטבע כאשר נגיע למצב של נסיון אשר הוא למעלה מכוחותינו.

אולם אם אנו חלילה לא נעשה את המוטל עלינו - אזי ביום פקודה לא יהיה לנו להלין אלא על עצמנו, שכן האשמה כולה תהיה תלויה בנו ובצוארנו, על אשר לא מנענו את עצמנו מלהגיע לידי נסיון, ולא הבאנו את עצמנו למצב בו נהיה זכאים לסייעתא דשמיא שתסייע לנו להתמודד עם הנסיונות המשכימים לפתחנו!

ומתאר הגאון מוילנא את היצר הרע, ככלב מאיים הקשור בחבל, והקב"ה משחרר את החבל לפי כוחו של האדם.

אך מאידך, ידוע מה שנאמר בחז"ל: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" - ואם כן, כיצד יתכן שהקב"ה עוזר?

אלא, שהקב"ה עוזר אם מתאמצים בכל הכוחות!

שכן, גם מי שמתאמץ בכל כוחו, איננו יכול ליצר הרע, וחייב את עזרתו של הקב"ה. אבל אם מתאמצים - הקב"ה עוזר ומצליחים!

וגם יוסף הצדיק, שעמד בניסיון שנה שלמה, בכחו שלו - הצליח עד לאותן יום. אך ביום הזה, התגבר היצר הרע מעבר לכוחותיו, ומוכרח היה הקב"ה לעזור ליוסף. ואיך? על ידי שנתגלתה דמות דיוקנו של יעקב.

ויפלא הדבר, הרי יעקב כלל לא ידע שיוסף במצרים? מבאר הדרכי נועם: הקב"ה הוריד משמים דמות דיוקנו של יעקב, כי חקוקה דמותו של יעקב על כסא הכבוד!

ולפי זה נבין היטב: כיצד הקב"ה מצפה מאתנו שנחיה כמו הלל, רבי אלעזר בן חרסום ויוסף הצדיק?

אלא, שאין הקב"ה מחכה שנעמוד בניסיון כמותם, כיון שהניסיונות שלהם גדולים-אלפי פעמים מהניסיונות שלנו! אך מצפה הקב"ה מאתנו, שנתאמץ בכל כוחנו, כמו שהתאמצו הם - בכל הכוח! שכן, הניסיונות שלנו ניתנו - לפי כוחותינו אנו. וכאשר נתאמץ, הקב"ה יעזור לנו, ונצליח להתגבר על היצר הרע.

קב"ה מְקַדֵּשׁ הַלוי

לאחר שבמשך שנה תמימה התגבר יוסף על יצרו בכוחות עצמו - הוא אמנם היה ראוי לאותה סייעתא דשמיא מיוחדת מעל לדרך הטבע, סייעתא דשמיא אשר נחלצה לעזרתו כאשר הגיע לנקודה בה לא יכול היה יותר לעמוד בנסיון בכוחות עצמו!

נמצא איפוא, כי אמנם לא כל אחד זוכה לכך שבשעת נסיון תבוא לפניו דמות דיוקנו של אביו, או תהיה לו סייעתא דשמיא מיוחדת להצילו מלחטוא, אולם מן השמים אין נוהגים באיש איפה ואיפה... כאשר האדם עושה את כל שבידו, ומתגבר בכוחות עצמו עד היכן שידו משגת - אזי משפיעים עליו שפע של סייעתא דשמיא כאשר הוא מגיע לנקודה בה אין ידו משגת. אולם אם הוא אינו עושה את המוטל עליו, ואינו ממצה את כוחותיו עד תום - אל לו להתפלא כאשר בשעת נסיון אין עומדים לימינו ואין מסייעים אותו במאומה מעבד להשתדלות אשר הוא עצמו עושה.

ומעתה, מיושבת היטב הקושיה אשר הקשנו בתחילת דברינו. שכן אמנם, יוסף הצדיק יכול גם יכול לחייב את הרשעים, וזאת משום שאילו הם היו עושים את שלהם, וממציים את כוחותיהם הנפשיים כשם שעשה זאת יוסף - אף הם היו זוכים לסייעתא דשמיא מופלגת כמותו, ומן השמים היו מצילים אותם מלחטוא!

וכמו כן, אין כאן משום ביטול הבחירה החופשית, שכן בהירתו החופשית של יוסף הצדיק עמדה לו עד לאותו נסיון! במשך שנים עשר חדשים, יום אחר יום - התמודד יוסף הצדיק בכוחות עצמו, עם הנסיונות בהם עלול היה להכשל מבח הבחירה החופשית שניתנה לו! בכך - כבר בחר יוסף בטוב. ומעתה שוב לא היה

"My Father's Visage"—Every Person's Private Task

Yosef Hatzaddik has thus taught us a singular method by which we can extricate ourselves from the shackles of the Satan, to avoid falling into the bottomless abyss of sin: A person should always seek to strengthen and deepen the spiritual bonds that connect him to his father or mentor. The Sages of earlier generations¹⁰ have revealed to us the great spiritual benefits that proceed from a close connection with the spiritual giants of the nation, the prophets and sages of each generation. The spiritual energy of such a bond can actually fashion an additional soul for a person, a soul that can offer powerful protection in times of crisis and tribulation.

Thus, an indispensable tactic in man's personal battle against the forces of evil is to conjure up the visage of his father or mentor, for that very image can shield him from sin. Consider the Ramban's instructions to his son: "My son, remember me at all times. Let my visage be in front of your eyes; do not remove it from before you. Do not desire to do anything that you know I despise. Observe this instruction, and you shall live."

פרקי תורה

12

There are conflicting views in the Gemara (Sotah 36b) as to what our *posuk* means. One opinion is that Yosef came to work as usual. Another is that Yosef's resistance had finally cracked, and he came to give in to Potiphar's wife's advances; however, an image of his father appeared to him, and he strengthened himself and fled from her.

Chazal are teaching us a fundamental lesson in acquiring *yiras Shomayim*, fear of Heaven. Yaakov was Yosef's *rebbe*, and only after seeing the image of his *rebbe* did Yosef regain his *yiras Shomayim*. Chazal (Avos 4:15) teach us this concept: "מוֹדָא רַבֵּי בְּמוֹרָא שְׁמַיִם. The fear of your *rebbe* should be like the fear of Heaven." Likewise, in Kiddushin 57a Chazal expound the word *אֵת* in the *posuk* (Devarim 6:13) — "אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא", *Hashem your God you shall fear* — to refer to *talmidei chachomim*. A *rebbe* is the link between a student and Heaven. One who thinks he can directly proceed to *yiras Shomayim* without that aid of a *rebbe* will not only fail to achieve his goal, but will cause himself more harm than good by undoubtedly heading in the wrong direction.

כל אלו לא עמדו ליוסף בשעת ניסיון להתגבר נגד הכוח העצום של היצר הרע, כי בשעת שלטת כוחות יצרים רעים הטמויים בגופ האדם, אין ביכולת של כל החשבונות ההבנות והידיעות שבעולם לעמוד, (ועי' גדרים דף לב ע"ב).

מה עמד בפני יוסף והצילו מן החטא, דמות דיוקנו של אביו, כי בפני החטא נגד יצר הרע והטבעיים הרעים, צריך להשכיל ולהעמיד דברים ציוריים ומוחשיים.

שרגא חינוך דעת קנ 14

כמו כן, לא עמדו ליוסף לא תורתו של אביו ולא חכמתו, אלא דמות דיוקנו - באתה דמות דיוקנו של אביו - ומדו דמות דיוקנו, היינו צורת החכמה בפועל, כלומר לא תורה וחכמה מופשטת. אלא דמות מציאותית של חיי תורה וחכמה, וכשנוכחים בדמות הזאת, היא מכריעה את האדם לצד הטוב, ובכוח זה הצליח לעמוד בניסיון הגדול שבניסיונות האבות (מדרי פרשת וישב פו, ד). ראיית דמות כזאת היא כראיה חושית בבחינת הרע ובמעלת הטוב.

הזוהי אומר, סוד ההשפעה והחזירה לרוח של מקבל ההשפעה, לא בא על ידי עומק החכמה, רום השכל ותהום רעיונות, כי "עקוב הלב מכל" (ירמיהו ט, ט) ואין בכוח השכל לבד לחדור לתוך תוכו של הלב ולהעניק מרחו של המשפיע.

ר' אברהם

ואם באנו לפרוש את תחושותיו של יוסף ולדרוש כללים של ימינו, הדברים מצטיירים ככהאי ליטא. נזכר יוסף בתלמודו עם אחיו, בימי השלום בשלמותן בישיבה. נצטיירה לפנינו דמות דיוקנו של הראש ישיבה הזקן שלו, ומיד נתעוררו חושי הדעת שלו, ונצטווה בת-קול אדירה באזניו: הבהתך לשלח את עבדך כולו לתהום נשיה, או שפא בכונתך לטכך את עתידיך הרוחני, להימחות מקהל ישראל, מחמת דחף בין רגע. ומשהחיה יוסף בקרבו את רשמי הישיבה, את הרוח חיה של בית-המדרש, את טוהר הנפש ואנינות הדעת, השרייה בין כתליה - מיד לפתו היא בעוצמת חזקה איתנה, והצילתו מן החטא.

ג. ישיבה

השווקים והרחובות, לעולם היו מקומות של סחי. שזוהמתה של סומאה, לעולם התנקה לרשות הרבים. אבל עדין היתה מידה של דרך-ארץ, סבר פנים של אנושיות, קלסתר פנים של הגינות נוהגה ובאה ברבים. ובדאי כן, ברחוב היהודי. בימינו התערטל הפרהסיה בגלוי וללא כל מעצורים, מכל הצגת פנים של נוי וסבו אנושי. סיאוב המיאוס אינו מהסס לגלות טלפיו ברבים. ולא עוד, אלא שסחי החיעוב אינו מוגעל לאפיקי נויבות רשות הרבים לבדם. שזעמן מתפרץ על כרחו, אל תוככי בתינו ולחדרי משכיותנו. ופולש אל תוך רשותנו הפרטיות ביותר, בכלים מכלים שונים. והטרקלינים המכובדים ביותר, אינם מחוסנים.

* וכאן נתבצר מקומה של ישיבה. רק כתלי בית המדרש, הם לבדם, עשויים לשמש תיבת הצלה והגנה, מתעמת מעינות תהום רבה שבקעו ופרצו בדורותנו - זרמי עוז המאיימים להציף עולם ולהטביעו. גלוי וידוע לאשר עינינו פקוחות, שאין לנו שיעור אלא התורה הזאת. שאי-אפשר לו למי שלא קלטתו מחיצות, לעמוד איתן בסחף זרמי מטרות גשמיהן העזים של שווקים, העתידין על כרחו לעדות עליו. ש"תורה מגנא ומצלא" (סוטה כא, א).

ומכאן מודעה רבה לאורייטא. הבא לפרוש מן הכתלים המקודשים הללו, מי שחיי המעשה, לדעתו, מחייבים אותו לנדוד מבית המדרש - חייב לבדוק היטב בקפלי גגו חביוני נפשו, אם שלמה פקידתו בה. אם עיכל לקרבו אר מטרות. אם השתלם בה כראוי וביצרו לה פינה קבועה נרחבת בנפשו, פינה שתלווהו בעולם לעולם, ויקרא בה כל ימי חייו.

13a

רצד דעת פרשת וישב שרגא

כוח הציור כתרים בפני החטא

ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית (לט, יא)

136

וברש"י: "לעשות מלאכתו, רב ושמואל חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו עמו, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו".

אחד מהיסודות הגדולים של תורת המוסר שהנהיג וקבע רבינו אור ישראל * מסלאנט זיע"א הוא כוח הציור. כפי שכותב במכתב (אור ישראל מכתב ט'): "ללמוד ולהגות וכן להוסיף לקח ותבונה בציור הפרטי, ותלמידו הגדול רבינו הסבא מקלם זיע"א הרחיב מאוד בעניין הזה, וכך היה אומר הסבא ז"ל: במה היה כוחם של האבות ושל הראשונים גדול משלנו, בכוח הציור.

הרי כולנו חכמים כולנו לומדי תורה ומקיימי מצוות, ובמה איפוא סוד גדלותם היוצאת דופן של האבות ושל כל גדולי עולם, באיזה כוח הם הצליחו להתעלות במעלות עליונות ונשגבות, הווה אומר בכוח הציור, ככל שמציירים את הידיעות ואת האמונה בצורה חושית יותר, כך אפשר לגדול יותר ויותר.

מוציאים אנו אצל יוסף הצדיק בשעה שעמד בניסיון הגדול, ולחד מאן דאמר בא הביתה לעשות צרכיו, מה עמד בפניו להציל אותו מן החטא. לא התורה שקיבל מאביו שמסר לו את כל מה שלמד משם ועבר, ולא כל מה שיוסף הצדיק בעצמו ידע והכיר את מהות הרע של החטא ואת החורבן הנובע מזה.

רק דברים היוצאים מן הלב, היינו מלב משפיע שהחכמה נעשית אצלו חכמה בפועל, בחלק ממצויאותו ומדותו, רק תימנה זו נבנסת אל לב המושפע. חכמה זו מצטיירת בלב ונחרתת עמוק עמוק, וברגעים מכריעים, ברגעי נסיון, בשעה שמציאות האדם נתונה על כף מאזנים - רק חכמה כזו היא המכרעת את הכף, והיא שעומדת לו לאדם, וזו היא דמות דיוקנו של אביו.

עמד להצילו ממכשול, יש עוד ביאור בזה, יעקב אבינו לא קיבל תנחומים על יוסף וכל הכ"ב שנה שנפרד ממנו היה יעקב דואג עליו, על מצבו ברוחניותו. ידע שיוסף הוא יפה תואר ולפניו הרבה נסיונות, גם הוא נער ויחיד וקשה לעמוד בפני נסיונות החיים במצב זה, וגם דאג על מצבו הגשמי שלא יהיה נמצא בצרה וצוקה. מתוך דאגה זו והשתתפות בצערו עלה דמות דיוקנו לפני יוסף וניצל מאשת פוטיפר, דכן היא המדה המשתתף עם חבריו מתאחד עמו, וכל אחד מרגיש בשל חבריו בלי שום קריאה דאין ריחוק מקומות מפריד בין הדברים.

ביאר הגאון רבי אריה פינקל שליט"א ראש ישיבת מיר בברכפלד שאין כל סתירה ביניהם. שכן מה שכתוב שדמות אביו נראתה לו, הכוונה שבזכות היראת שמים של יוסף, כשעלתה לו מחשבת חטא, תיכף ראה בציור וחוש את אביו שמזהיר אותו שיאבד משבטי ישראל אם יחטא, אם כן גם לדעת שמואל יוסף פרש מהפחד והיראה שלו עצמו ולא מפחד ויראה חיצוניים.

והנה בגמ' (סוטה לו: מוכא ברש"י לט, יא) מבואר שיוסף ניצל מן החטא על ידי שנראתה לו דמות דיוקנו של אביו בחלון ע"ש.

זוהי סגולת חוש הציור, שעל ידי שאדם מרגיל את עצמו לראות כל דבר בחוש, זה עצמו מביא אותו שלא לשעות לעצת היצר ולא לסטות מתורה ויראת שמים, לכן אין לך קדוש השם גדול מזה. וידוע מה שהיה מרגלא בפומיה של הסבא מקלם זצ"ל: "מה בין צדיק לרשע? ציורו" וזה תכלית לימוד המוסר בהתפעלות.

ונראה ששני הדברים משלימים זה את זה, כי הנה לעיל (לט, א) כתב רש"י אשת פוטיפר נתכוונה לשם שמים, שראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנו, ואינה יודעת אם ממנה אם מבתה. והיה זה נסיון גדול ליוסף כיון שהוכיחה באצטגנינות שהיא ראויה לו, אלא שיוסף התגבר מכחו של אברהם שנאמר בו "ויוצא אותו החוצה", ופירש"י שאמר לו "צא מאצטגנינות שלך", שאינך נתון לשליטת המזלות. ושם ביארנו דאף שהיחיד נמצא תחת שלטון המזלות, מ"מ האבות שהם בנין כלל ישראל אינם נמצאים תחת המזל כלל, כי במה שנוגע לקיום האומה הישראלית - אין מזל לישראל.

ולבו עשו את רצון ה', וזה היה רצון ה' שיעקב לא יתנחם ולא ישלים עם זה שיוסף איננו. וזאת מהטעם דכל ישועתו של יוסף היתה מכת ההתקשרות ליעקב, שהוא היה מקושר ליעקב ויעקב היה מקושר אליו, וההתקשרות הזאת נשמרה ע"י שיעקב לא השלים עם כך שיוסף איננו ולא מש זכרונו מלבנו. וזהו שאחז"ל (סוטה לו: שבשעת הנסיון נראית לו דמות דיוקנו של אביו, שזה היה מכת ההתקשרות ליעקב, אך אם היה יעקב משלים ח"ו עם זה שיוסף איננו ומסית דעתו ממנו ח"ו מה היה יכול לקרות. ורק מכחו של יעקב שהיה מקושר אליו הגיע יוסף

* ולכן יוסף בראותו את דמות דיוקנו של אביו ושהוא דומה לו בדמות דיוקנו ידע שהוא עיקר ממשיתו של יעקב כמו שנאמר (לו, ב) "אלה תולדות יעקב יוסף", עיי"ש ברש"י, ואף הוא עתיד להעמיד שבטים כמותו, ועל כן אין לו להתחשב במזל כלל. ונמצא דעיי"ו שראה יוסף דמות דיוקנו של יעקב, נתברר לו ששייך לדרגת אברהם שנאמר בו "חוצה", והוא נמצא למעלה משליטת המזלות.

20

ודרך אחרת אפשר לומר בכונת נראית לו דמות דיוקנו של אביו ע"ד העבודה, דאין הכוונה כפשוטו שיעקב בא להצילו ברגע האחרון שיוכל לעמוד בנסיון, וכמו שהקשינו על זה מכל מאמרי חז"ל שעולה מהם גודל זכותו וקדושתו של יוסף בעמידתו הוא בנסיון, אלא הכוונה שנראית לו מדתו של אביו, היינו שחשב בעת הנסיון מה היה אבא עושה במצב שכזה, ועיי"ו עמד בנסיון הגדול. וביאור הענין, ע"ד שמצינו באברהם אבינו שאחז"ל עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם, ונסיון העקדה היה הקשה מכולם. וגם שם מקשים מה היה גודל הנסיון בזה, הלא כל יהודי אילו הקב"ה בעצמו היה מצוה אותו קח נא את בנך את יחידך היה מוכן לקיים ציווי ה', ומה הרבותא של אברהם אבינו שעמד בנסיון. אכן עיקר הנסיון של אברהם אבינו היה מחמת הסתירה שניצבה בפניו, שמצד אחד אמר לו הקב"ה כי ביצחק יקרא לך זרע ועתה הוא אומר

לו והעלהו שם לעולה, ומצד סתירה זו היה גודל הנסיון. אמנם אברהם אבינו אמר ואני בתומי אלק, שאם הקב"ה אומר לו העלהו שם לעולה אינו נתון דעתו כלל איך יתישבו הסתירות אלא מקיים דבר

וזהו מה שאמר יוסף לאחיו, אני יוסף, אותו יוסף, כמו שהייתי מקודם כך אני גם עתה לאחר כל הנסיונות שעברתי ולאחר שנהייתי מושל בכל ארץ מצרים. ועיי"ו הוסיף העוד אבי חי, היינו אבי שלי, ההתקשרות של אבי אלי העודנה חיה, שעדיין הקשר בינינו מלא חיות. ומבואר אומרו אבי בלשון יחיד, דהרי על עצם הדבר האם יעקב חי כבר שאלם מקודם כתחילת ביאתם, ועתה הוסיף העוד אבי חי, העודנו חי עמי. וי"ל שלא היה זאת בתור שאלה, ועיי"כ לא מצינו שענו לו האחים על כך, אלא שאמר להם שאני יוסף אותו יוסף כשהייתי מכת שעוד אבי חי, מכת ההתקשרות שאבי חי בקרבי, מכת זה אני אותו יוסף ואני מושל בכל ארץ מצרים, כי עוד אבי חי בקרבי ואני מקושר אליו.

ה' כמאמרו. עד"ז היה בניסיון של יוסף, כמו שאמר חז"ל שאשת פוטיפר לשם שמים נתכונה, כי רואה היתה באסטרוולוגין שלה שהיא עתידה להעמיד ממנו בן, וטענה בכך שלא ממנה אלא מבתה. וכן יוסף ידע מזה שהכוכבים מראים שהוא עתיד להעמיד בנים ממנה, וסתירה זו הגדילה הנסיון עד למאד, שהרי היה מקום לטעות כאילו זה גם מצוה ורצון ה' שיעשה זאת. וכנגד זה נראתה לו דמות דיוקנו של אביו, שכאמור הכוונה שנראית לו מדתו של אביו, שיעקב הוא מדת אמת כמד"כ תתן אמת ליעקב, ונראתה לו מדת האמת, איך היה אביו מתנהג בספק כזה, והרי האמת היא כי רצון ה' הוא שיתגבר ויעמוד בנסיון. וזה ענין נראית לו דמות דיוקנו של אביו, כי יעקב שמדתו אמת, עי"ז נתקדשו אבריו לעשות רצון ה' במדה זו. וזה היה עיקר הנסיון של יוסף, הסתירה שהיה לו כאן שמצד אחד כוכבים ומזלות כולם מראים שאת בניו הוא עתיד להוליד ממנה, אלא שנראית לו מדתו של יעקב הנקודה של אמת המסלקת את כל הסתירות והפקפוקים. וע"ד שמואב לגבי הנסיון של אברהם שלבסוף נתברר לו שבאמת לא אמר לו הקב"ה ושחטוהו לעולה רק והעלוהו שם לעולה, שבדבר' ה' אין שום סתירות ודברך מלכנו אמת.

* עוד נכלל בענין שנראתה לו מדתו של אביו, שקאי על מדתו של יעקב מדת הקדושה, כמד"ד קדושתו קדוש יעקב. כמו שבארנו במק"א למה נאמר דוקא קדוש יעקב ולא קדוש אברהם או קדוש יצחק, כי ענין הקדושה היא במיוחד מדתו של יעקב, כדאיתא בחז"ל שכל פ"ד שנה וכו', וכמו שנא' ביעקב וידו אוחזת בעקב עשו, עקב עשו היינו מדור התאוות, וידו אוחזת בעקב עשו פי' שהוא שולט על מדור התאוות של עשו, שמוא שנוולד כבר היה בדרגה כזו של קדושה. ובתורה"ק עצמה נאמרה הקדושה של יעקב בזה שהתורה מספרת את כל קורותיו ועניניו, שהרי בתורה אין שום יתור והכל

וי"ל הענין, דהנה ישנם ג' אופנים ביצה"ר המתגבר על האדם. ישנו היצה"ר המתגבר באופן חד פעמי, שמפתה את האדם לעברה מסוימת, וכל מטרתו להכשיל את האדם בעברה זו. ויש עוד יתור בחי' התגברות יצה"ר שאינו מפתה את האדם לעבירה מסוימת, אלא מטרתו להשתלט עליו לגמרי. וכמסופר בחז"ל (נדרים ט:): על הנויר שבא מן הדרום, שהיה יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים, ונסתכל בכבואה שלו, ופחו עליו יצרו ובקש לטורדו מן העולם, שלא הזכיר כלל שבא היצה"ר לפתותו לעברות, אלא לטורדני מן העולם, המטרה לא היתה לעברות מסוימות, אלא שפחו עליו היצה"ר להסיתו שימשך אחר יופי מראהו, ועי"ז להשתלט עליו לגמרי ולטורדו מן העולם. אמנם יש עוד מדרגה שלישית של יצה"ר, שאינו נוגע רק לאדם עצמו אלא לכלל ישראל, שהיצה"ר בא לאדם גדול שהוא בבחי' נשמה כוללת של כלל

ישראל במטרה להפילו ברשתו, שעי"ז יפיל את כל כלל ישראל ויגרום להם ירידה. שהיצה"ר הוה מתגבר באופן שלגמרי מחוץ לדרך הטבע. וזה גם היה במעשה דרב עמרם חסידא שהיה מהקדושים אשר בארץ באותו הדור, ונתגבר עליו היצה"ר באופן נורא ביותר, ואחר שנצחו והשביעו שיצא ממנו נפק מיניה כי עמודא דנורא, אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך. וחזינן שנתגבר עליו היצה"ר באופן של אש, שהוא יצה"ר שלגמרי מחוץ לגדר הטבע. והיינו שהיתה זו התגברות מיוחדת לטורדו לגמרי מן העולם ע"י עברה זו, או כמבואר משום שהיה נשמה כוללת ובקש היצה"ר להפיל עי"ז את כלל ישראל.

דמות דיוקנו של אביו

"ויבוא הביתה לעשות מלאכתו" (לט, יא)

המהר"ם שפירא זצ"ל מלובלין ביאר בספרו "ניצוצי אור המאיר" שיוסף כבר בהיותו נער בבית אביו התווכח עם יעקב אבינו בדרכי עבודת ה'. יעקב סבר שעל האדם להשתדל להיות "איש תם יושב אוהלים", ולא להתערב בענייני העולם. מכח השקפה זו יש לאדם להמנע מכל דבר המקרב אותו אל הגויים ומביא לידי קירוב לבבות עמם, כמו להתלבש כמוהם ולנהוג כמנהגייהם.

לעומתו טען יוסף שכל אלה מהוים ניסיונות לאדם. ואדרבא, כדי להגדיל הניסיון יתלבש היהודי במלבושי הנכרים ויעשה כמעשיהם, תהא דעתו מעורבת עם הבריות ולא יפרוש לו לקרן זוית. ואז כשלא יתפתה אחריהם לדבר עבירה ויעמוד בניסיון יעבוד את בוראו בדרגה גבוהה יותר.

התורה מעידה על יוסף: "והוא נער" ופרש"י: "שהיה עושה מעשה נערות, מתקן בשערו, ממשמש בעיניו כדי שיהיה נראה יפה". נאמן להשקפתו, לא נרתע מן הדברים האלה. להיפך סבור היה שבעמידה בניסיון ובחתגברות על היצר - יעבוד את בוראו ביתר שאת.

עכשיו כאשר באה אליו אשת פוטיפר בדבר עבירה, הירחר יוסף לעצמו מהיכן לטלה את המין לרצפה או: כעד במלה בועתה שיסכים להשמע לה? ומיד השיב לעצמו ואמר:

את המין לרצפה או: כעד במלה בועתה שיסכים להשמע לה? ומיד השיב לעצמו ואמר:

ולאור זה י"ל בענין הנסיון של יוסף, שהיו בו ב' חלקים, חלק הא' שהיה נוגע לו עצמו, שבקש היצה"ר לטורדו מן העולם. והב', שהיה נוגע לכלל ישראל. ואמנם על החלק שנוגע כלפני התגבר לגמרי בכחות עצמו, ולא היה צריך לנראית לו דמות דיוקנו של אביו. אכן על חלק הנסיון הנוגע לכלל ישראל, זה היה נסיון למעלה מכתותיו, ועליו היה צריך לדמות דיוקנו של אביו להצילו שיעמוד בזה. וענין הנסיון הנוגע לכלל ישראל הוא, לפי שישראל היו עתידים לרדת לארץ מצרים מקום ערות הארץ המזוהמת בטומאה ביותר, ושם עליהם לשמור על טהרתם, ועד כדי שלא היה אחד מהם פרוץ בעריות כדא"ב במדרש (ויק"ר לכה), בציבור כזה של ששים רבוא בני ישראל הם ונשיהם בניהם ובנותיהם לא היה אחד פרוץ בעריות. ולשם כך היה צריך מקודם לשלוח לשם את יוסף, שהוא ישרור ויכניע את כח הסט"א, השר של אש של טומאה השולט במצרים, שאז יהיו ישראל מסוגלים לרדת שמה, וכדברי במד' ע"ב קס"ג נד עצמו מן העברה ונגדו כל

24

Shvilei Pinches - 5772 - פנינים פנימיות

Parshas Vayeshev & Chanukah

The Connection between Yosef HaTzaddik and the Miracle of Chanukah

To address these questions, let us begin with a revelation from the divine kabbalist, the author of the Megaleh Amukos on the Torah (Parshas Miketz) that the Greek exile served to atone for the sin of the sale of Yosef. He states: והנה... ויהי יוסף מלך יון נפרע חטא של יוסף בגימטריא מלך יון... והנה חטא מכירת יוסף. In addition, he points out that the numerical value of the name יוסף equals the numerical value of the words מלך יון, the king of Greece.

Following this line of reasoning, we can deduce from this insight of the Megaleh Amukos that the sanctity of Yosef HaTzaddik counteracted the negative force of the Greek exile. Therefore, the name יוסף, which equals 156, shares the same numerical value as the name of the Greek leader, מלך יון, and as the words מלך יון, אנטיוכוס, and the words מלך יון. How nicely this clarifies the words of the Megaleh Amukos (ibid.) in explanation of the Midrash (B.R. 2,4): יוהושף זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל—the word יוהושף, and the darkness, at the beginning of the Torah is an allusion to the Greek exile; through their evil decrees they brought darkness upon Yisroel; they would tell them to write on the horn of an ox that they were denouncing any association with the G-d of Yisroel.

He explains, in his own incomparable way, that this is an allusion to Yosef HaTzaddik who was called an ox, as we find in the possuk (Devarim 33,17): בבור שורו הדר לו וקניני ראם קרניו—in the blessings Yaakov bestows upon his sons at the end of his life, he likens Yosef to an ox. So, when the Greeks decreed that Yisroel write on the horn of an ox that they denounce any association with the G-d of Yisroel, they intended to create a schism between Yisroel and the sanctity of Yosef HaTzaddik, who is compared to an ox. To the best of our abilities, let us now explore how, indeed,

25

He goes on to explain that Yaakov Avinu perceived through divine inspiration that Yosef HaTzaddik would also spend time among the goyim. Therefore, he made a special effort to teach him the Torah lessons that he learned during those fourteen years in the Beis Midrash of Ever—specifically, how to live like a proper, G-d-fearing Jew even while surrounded by goyim. Seeing as it is the custom of Yisroel to begin teaching a child Torah at the age of three, Yaakov Avinu also waited until Yosef was three years old to begin his lessons.

26

Based on this introduction, we can begin to understand that which is written in our parsha (39,11): "And it was on that day that he entered the house to do his work, and not one of the men of the household was there in the house." Rashi comments on this possuk based on a source in the Gemorah (Sotah 36): "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון."—at that very moment, the image of his father came and appeared to him in the window." A previous possuk states (39,6): "כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל."—Now Yosef was handsome of form and handsome of appearance." There Rashi comments: "כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושוחה ומסלטל בשערו, אמר הקב"ה אביר מתאבל ואתה מסלטל בשערך, אני מגרה בך את הרוח, הריגה מיר (שם) ותשא אשת אדוניו" as soon as Yosef saw himself in a position of authority, he began to eat and drink and curl his hair. The Holy One, Blessed is He, said, "Your father is in mourning and you curl your hair? I will provoke the bear against you!" Thereupon, "His master's wife cast her eyes upon Yosef..."

The holy, gaon of Shinaveh, zy"va, in Divrei Yechezkel asks how is it even possible to imagine that Yosef HaTzaddik, the personification of righteousness, knowing that his father was suffering, could have pursued worldly pleasures and curled his hair? He resolves the issue as follows:

27

When a tzaddik arrives in a new place, he must figure out what his mission is in that place. Upon arriving in Egypt, Yosef wished to inform them that a Creator of the world exists. However, no one wanted to associate with him, since he was dressed like a Jew. Therefore, he decided that it was appropriate to adopt their manner of dress and to curl his hair, in order to find favor with them and to gain access to them socially.

When the possuk mentions that "his master's wife cast her eyes upon Yosef," this is an allusion to the adulterous woman, the Satan, G-d save us... indicating that Yosef began having inappropriate thoughts. "And so it was, she coaxed Yosef day after day" means that these improper thoughts were increasing. "And it was on that day that he entered the house to do his work"—Targum Onkelos explains that he wanted to check his personal notebook.

ועפ"ז מבוארים מאמרי חז"ל הנז' כי הנה גם חלק הנסיון של יוסף עצמו היה הקשה ביותר, וכנז' לעיל שהיצה"ר של כל העולם נתלבש בו באותה שעה. ועל החלק הזה התגבר לגמרי ולא היה צריך לזה שתראה לו דמות דיוקנו של אביו. ועמידתו בנסיון היתה כאמור ע"י ינס ויצא החוצה, שקפץ ע"ד שנאמר באברהם שיצא והתרומם מעל כיפת השמים, בכח שהתנער לגמרי מן הטבעיות. ולפיכך יוסף מחייב את הרשעים, כי יוסף התגבר בכחות עצמו על הנסיון ולא היה צריך לזה את דמות דיוקנו של אביו. ומכח זה זכה ונתעלה להיות צדיק יסוד עולם. וכל אותם מאמרי חז"ל המדברים בגודל מעלתו של יוסף איירי בחלק הנסיון שלו עצמו, שבזה התגבר בכחות עצמו בלא עזר וסיוע אבותיו, ולפיכך זכה להיות מרכבה למדת יסוד. משא"כ לגבי החלק השני מה שבקש היצה"ר להפיל את כלל ישראל, לזה היה צריך שתראה לו דמות דיוקנו של אביו כדי להציל את כלל ישראל, שרק בכחו של יעקב שנאמר עליו כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, עמד בנסיון הזה. והחלק הזה הנוגע לכלל ישראל היה בנוסף להתגברותו בחלק הנסיון שלו עצמו, וזה לא היה שייך אליו כלל, ומה שלא היה יכול לעמוד בכחות עצמו אין זה גורע ממדרגתו.

29

אור פרשה וישב גדליהו

(ב) כתיב אלל יוסף והוא נער, ע"י רש"י שהי מחקן בשערו ממשמש צעימו כדי שיכה נראה יפה, ובמכר"ל פי שטעה מעטה נערוה שלא התבונן על חולאת מעשיו שיכו גורמים קנאה ושנאה וכדומה, ומפניגש משמע שמפרשים מה שכתוב נער לגנאי, אלל צרציו בחיי מצוא ע"ד הקבלה כי יעקב הוא הכרוב וכן יוסף, לזה כמו דאי אפי צרציו ואפי זוערין וכל אחד מהם נקרא נער ציעק נאמר (הושע י"א) "כי נער ישראל ואכהבו" וציוסף כתיב "והוא נער", הרי שפירש נער לשבח, וגם יש לפרשו שהוא לשבח, שנער הוא מלשון התעוררות, שהי ער לכל דבר, ובכל מלכ חדש תעורר איך להגיש אל הענין, ויש ליישב שז' הפירושים יחאמו יחדיו.

It is the way of the righteous to keep a record of their transgressions in a notebook, so that they will remember to do teshuvah. Therefore, he went to check this personal notebook of his, to assess which transgression might be causing him these improper thoughts; after all, he had never experienced such thoughts before. "And she grabbed hold of him by his garment" means that the only sin he found himself guilty of was that he had changed his manner of dress to that of the idolators. "And he left his garment in her hand, he fled and he ran outside" means that he decided to abandon their manner of dress for good and to flee from the influence of the Satan. (These last three paragraphs are a loose translation of the previous three paragraphs from the Divrei Yechezkel.)

We can now add the explanation of Rabbi Yitzchak of Varka, zy"a, concerning the teaching of Chazal mentioned above: "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון" - "at that moment, the image of his father came and appeared to him in the window." At first, Yosef felt that it was preferable to adopt the local attire, so that the locals would not avoid his company and, thus, he would be able to introduce them to the service of Hashem. When he saw, however, that he was experiencing difficulties, he recalled the image of his father dressed as a Jew with peias and a beard.

Then, he understood that he was to abide by the ways of his father—a Jew must dress in such a manner that he remains totally separate from the goyim.

Based on our earlier discussion, we can add: "באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון" - "at that moment, the image of his father came and appeared to him in the window"—this means that he recalled the lessons his father taught him beginning at the age of three—how to live as a righteous Jew even while living among the goyim. These were the Torah lessons that Yaakov himself learned in the Beis Midrash of Ever and served him well while living with the evil Lavan—allowing him to remain separate from Lavan and not to be influenced by his evil ways. This is the image of his father that Yosef HaTzaddik saw in the window reminding him of the lessons he had been taught concerning how to handle the difficult situation he faced at that moment.

Continuing along this path, let us now address the issue of how Yosef HaTzaddik's sanctity nullifies the negative force of Greece. In the formula of the "על הנסים" instituted by the holy Chashmonaim, we recite: "בשעמרה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם וזרתך ולהעבירם מחוקי" - "when the wicked Greek Regime rose against Your people Yisroel attempting to make them forget Your Torah and to compel them to abandon the statutes of Your Will." It is apparent that the Greeks desired and attempted many different ways to make Yisroel forget Hashem's Torah.

We are taught by our holy sources that the Greeks had a very different agenda than the wicked Haman. Whereas he sought to annihilate all of Yisroel, the Greeks attempted to interact and intermingle with the Jews. They wanted the Jews to adopt their impure and unholy lifestyle, so that they would eventually abandon Hashem's Torah—in the sense of (Tehillim 106,35): "ויתערבו" - "But they mingled with the nations and learned from their deeds." As a result, the historian Josephus attests to the fact that many Jews became Hellenized. This led to the rebellion headed by the priestly Chashmonaim, descendants of Aharon HaCohen, to avenge the honor of Hashem and to sacrifice their lives in order to separate the people of Yisroel from the Greek influence.

We can explain the matter based on the teaching of the Midrash in parshas Tetzaveh (S.R. 36,1) on the posuk: "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך" - "מה ראה ירמיה למשול אבותינו בזית, אלא כל המשקין מתערבים זה בזה והשמן אינו מתערב אלא עומד, כך ישראל" - "And you should command B'nei Yisroel, and they should bring you pure, olive oil"—why did Yirmiyah compare our forefathers to the olive; all other liquids mix with one another, whereas oil does not mix, it stands alone; similarly, Yisroel do not mingle with the idolators, as it is written, "Do not marry with them."

It is clear from these sources that the purpose of the mitzvah to kindle the menorah with olive oil, is to influence Yisroel to remain sanctified and separate from the goyim—just like the oil that floats above all other liquids. Therefore, when the Greeks entered the Sanctuary they contaminated all of the oils, since their sole objective was to persuade the Jews to assimilate with them. This is contrary to the oil which alludes to the state in which Yisroel remain separate and unassimilated. Seeing as the Chashmonaim sacrificed their lives in order to separate Yisroel from the goyim, HKB"H performed a miracle for them—allowing them to kindle the menorah with pure oil.

Yosef's Segregation versus the Greek's Integration

We have now shed some light on the allusion of the Megaleh Amukos mentioned above. The name מלך possesses a numerical value of 156—as does the name אנטיוכוס and the two words יוסף. As we have just explained, Yosef's sanctity counteracted the Greeks' scheme to intermingle with the Jews. As we learned from the Midrash, Yosef paved the way for all of Yisroel: "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוב ונגדרו ישראל בזכותו" - "Yosef went down to Egypt and guarded himself from immorality; in his merit, Yisroel were similarly protected."

ופירש כך, דהנה איתא בשם הקדוש מסטרעליסק זי"ע, שבכל דבר שאדם צריך להכריח את עצמו ולהתחזק שלא יבא ח"ו לידי דבר שלא כרצונו ית"ש, היותר טוב הוא שיתפלל להשי"ת שיציל אותו מחזק

ממנו. וכתב בשם הבעש"ט זי"ע שהתפלה צריך להיות באופן שימסור כל חיותו להשי"ת, עד שהשי"ת יתן לו חיות חדש שיוכל להתפלל עוד מכאן ואילך, כמו שכתוב (תהלים מ"ט) תפלה לאל חיי, ומתרגם לאל די נטר חיי, דהיינו שהשי"ת ישמור לו חיותו, וראיה לזה שכתוב (דברים י"ה) בכל לבבך ובכל נפשך,

וכתבו הספה"ק (ראה תומר דבורה לרמ"ק פ"א) כתבו שאם בא ח"ו לירד איזה עבירה, יחשוב בלבו האיך יכול לעשות ח"ו שלא כרצונו, שהרי אפילו אז באותו שעה, יש לו חיותו מהשי"ת, ובוהו תצצל נפשו.

וזוהו פירש המדרש "ברק את עצמו ולא מצא עצמו איש", דהיינו שהתפלל במסירות נפש, עד שמסר כל חיותו להשי"ת, ונתן לו השי"ת חיות חדש, ועל ידי זה התבונן איך אפשר לעשות ח"ו שלא כרצונו עם חיותו שנתן לו השי"ת.

והנה התפלה נקראת על שם יעקב, אף על פי שיצחק ג"כ התפלל, כמו שנאמר (בראשית כ"ג) ויצא יצחק לשוח בשדה, וכן אברהם אבינו ע"ה, כמו שנאמר (בראשית י"ט) אל המקום אשר עמד שם, אעפ"כ עיקר הכנת התפלה היה אצל יעקב אבינו ע"ה, כדכתיב (בראשית כ"ד) וזה שער השמים, ופירש"י מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה.

וזוהו כוונת הגמ' "דמות דיוקנו של אביו נראה לו בחלון", דהיינו שהתפלל נגד החלון, כדכתיב אצל דניאל (ו' י"א) וכיון פתיחן ליה, ויוסף התפלל אז.

התחזקות

שיחה ערב הנוכה

שיחות

של

התפלל על בית האסורים הרוחני הפרטי שלו

ובמנו כן הוא שייך בבית האסורים הפרטי, כשהאדם מרגיש שהוא שרוי בבית האסורים של היצר הרע, שאינו נותן לו מנוחה, ורוצה לצאת לחרות, בכחינת תשוב אנוש עד דבא, עד דכדוכה של נפש, יבקש מאבינו שבשמים להינצל מהיצר הרע שלו.

יש היום מבול מסביב של כל מיני יצרי הרע, וזל מצאה היונה מנוח לכן רגלה, אבל כאשר באה עם עלה זית טרף בפיה, כשיש מצב של 'טרוף טרף יוסף' 'חיה רעה אכלתהו', ששרוי האדם בבית האסורים, מוקף בנסיונות ומלחמות, אזי כשבאים ימי החנוכה המרומזים בעלה זית טרף בפיה, כמאמר חז"ל הק', הרי שזוכים לצאת לחרות, וכיצד זוכים לבא לידי זה

Yosef was sold into slavery as a teenager and had to fend for himself in the most depraved country of the time. Moreover, his master's wife was determined to seduce him, and he had to deal with her advances day in and day out. Yosef, who personified the middah of kedushah, was tested specifically in that area. In a similar vein, we find that Avraham, the quintessential baal chesed, was challenged with a test that was the antithesis of chesed: sacrificing his own son.

This phenomenon is at play even in the twenty-first century. When the yetzer hara attacks fiercely, there is no reason to become dejected or depressed. It is quite possible that from the very attacks of the yetzer hara we can deduce the aspects of avodas Hashem in which we need to improve. Moreover, his attacks reveal to us the specific area in which we have the capacity to achieve perfection, if we only respond properly to the challenge. Simple logic dictates that the yetzer hara strikes precisely in the area that a person has the greatest ability to perfect himself.

This idea is highlighted by Rav Tzadok HaKohen (Tzidkas HaTzaddik 49:181). He asserts that every person has his own distinct temptations. If one notices that he has an intense desire in a particular area he should know that it is in this very area that he is spiritually equipped to receive Hashem's blessings, if he directs his heart to Him. Furthermore, one should be aware that the sin that he has transgressed most often is the exact area of avodas Hashem in which he can achieve complete integrity! Therefore, Chazal tell us that when one sins with a particular limb, he should rectify that transgression by using that specific limb to perform mitzvos. Such

behavior does not merely rectify that specific sin, it also improves the transgressor himself. Each person was created with the purpose of rectifying a different aspect of avodas Hashem that cannot be accomplished by anyone else. Rectifying the sin aids one in fulfilling his purpose in this world.

Rav Tzadok bequeathed to us the keys to properly relating to ourselves. When the yetzer hara strikes, we become embarrassed; our honor was slighted with his attack. We held ourselves in high regard, and the yetzer hara showed us exactly how lowly we really are. Therefore, most people want to simply sweep their failures under the rug and forget them as fast as possible. However, this is

"If one pays attention to the voice of the yetzer hara and works on rectifying the deficient areas, then his faults will become the impetus for attaining perfection."

not the correct response, for we are in effect unplugging the red warning light so that we shouldn't see it blinking. Rather, we must perceive it as a wake-up call to address the area in which we are destined to achieve greatness.

It is common for people to compare themselves to those around them. "Why can't I get up for Shacharis like my friends, who leap out of bed like a cannonball?" "How come everyone is progressing in their shemiras halashon and I can't seem to keep my mouth shut?" The answer to these questions is that getting up in

the morning or refraining from lashon hara might not be the aspect of avodas Hashem that those people were created to rectify. Each person has a unique set of challenges. If one pays attention to the voice of the yetzer hara and works on rectifying the deficient areas, then his faults will become the impetus for attaining perfection, and consequently the catalyst for receiving Hashem's great blessings.

(Shiurei Chumash Parashas Vayeishev 39:11; Alei Shur, Vol. 1, p. 35)

43
 בעת הדלקת הנרות יש להתפלל, כמו שאתא במאיר עיני חכמים, י"ע, כבא עת להדליק נר הנוכה, מתאספים באדם כל חלקי נשמתו, מהעבר ומהעתיד, ויאמין האדם באמונה שלימה בעת עמדו בהו לקת נר הנוכה, שעומדים עליו כל הניצוצות הק' שלו, ומאבותיו ואבות אבותיו עד יאדם הראשון, וכולם מצוים על כל אחד להחם אותו ולהעלותו, שיזכור לבקש רחמים על כל הניצוצות הק' של כל אחד ואחד מעת הדלקת הנרות להעלותם למעלה.

40
 יכול כל אחד להתחנן על מה שנוגע לו בנפשו, על כל הבחינות של שפלות ופחיתות שנדבקו בו, שגם אם הוא למטה מעשרה, יזכה להתעלות למעלה משלשה, גם כשיש הבחינה של 'שחה' ו'דבקה' קודם ביאת המשיח, בכח האדם להתעלות למעלה, בכוחו של יוסף הצדיק הנקרא 'נער', ביום טוב שהוא 'חנוך' לנער, מלשון 'התנער' מעפר, בכח האדם להתנער ויקח האדם לעצמו ענין אחד או שני ענינים שהוא לקוי בהם, ויתחנן לפני השי"ת, בתפילות הקבועות, ובתפילות שהוא שופך מקירות ליבו, 'אבי שבשמים, עזור לי להינצל מפחיתות זו, ומשפלות זו, שמביא עלי היצר הרע, כל אחד לפי בחינתו, וזה גורם לי לחורבן, אבי שבשמים, 'מת בצע בדמי ברדתי אל שחת', 'שמע ה' וזנוני ה' היה עוזר לי, שיהיה 'לדעת בארץ דרכך', שיהיה 'כי בי חשק ואפלטתה', ויבקש לבא לידי 'כי בי חשק' באמת, להגביר הרצון וההשתוקקות המכוסה בעפר, 'היודך עפר היגיד אמתך, האשפות' מכסים את ההשתוקקות, היתאב לכל דבר מביא בחינה של עני ואביון.

41
 ההשתוקקות שלו, על מה שכל השנה הוא נמצא במסגרו, ומתחנן 'הוציאה ממסגרו נפשי', על ידי כן הוא בא לידי 'להודות את שמך'.

יש להתפלל לפני השי"ת, שזוכה לפתיחת הלב, לשפיכות הנפש, לראות ולנושם את היכל הנשמה, 'על כל נשימה ונשימה תהלל קה', וכמו שביארנו בערב שב"ק, מה שהביא הראשית חכמה, זי"ע, שכל אחד מישראל נושם בכל שעה תת"פ נשימות, ויש להודות על כל נשימה ונשימה, ובחננוכה מתגלה הכח לראות את החסדים, 'הראנו ה' חסדיך', 'שרפים עומדים ממעל לו', על ידי ל"ו הנרות נעשה 'עשה לך שרף ושים אותו על נס', שנעשה התגלות של ניסוך שבכל יום עמנו, נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ועל ידי כן מאיר באדם ברכות השחר, המתיר אסורים, והזוקק כפופים, והפוקה עורים, כל הגיסים הללו שמודים עליהם, הרי הם מאירים בו.

רסח	תורת	וישב	חסד

ונראה לי שב, על פי דברי הקודש של העץ יוסף (בתנחומא): לא היה צריך יוסף לדמות יעקב שתציל אותו מעבירה, שכן יכול היה לשלוט בעצמו שלא לחטוא. ומהי הדמות שראה? אלא שראה יוסף את עצמו במראה! שכן מראה היתה דבר יקר באותו זמן, ובבית פוטיפר היתה רק מצאה אחת סמוך למיטתה.

ואז, כשראה יוסף את דמותו, שהיתה כידוע דומה ליעקב - חשב לעצמו: מה היה אבא אומר במצב שכזה?!

זוהי הגבורה בשיאה, לשחוט את היצר הרע בשעה שהוא בשיא כוחו. ולפיכך מאירים דברי חז"ל שאמרו שיוסף עמד בניסיון שלא עמד בו אדם מעולם!!!

הוא כמו שפוסק הצאנזער רב, זי"ע, מתחננים 'הושיעה המלך', ואז כולם נכנסים למלך, וכתב, שהנמשל הוא, שעל ידי האור הקדוש של חנוכה יש התעוררות הקדושה, שאפילו הפחיתו ערך יכולים להתחזק ולבקש על נפשם מאת המלך.

42
 ההתפלל על זשיק ונחת עוד יש להרבות כתפילה בימים אלו על הילדים, שהרי חנוכה הוא בחינה 'הילדים אשר 'חנן' אלוקים את עבדיך, וכמה רחמים צריך כל אחד, עבור עצמו, ועבור דורותיו, ועבור חבריו, ועבור הכלל

38
 שמחה ובטחון בימי החנוכה זוכים לשמחה האמתית, הנרמו בשמיני, 'ננו של שמונה נימים' המתעורר בחנוכה, השירה למעלה מדרך הטבע, שירת הלויים, בימי החנוכה זוכה כל אחד להכנס לבחי' של שירה בביהמ"ק, ומקבל כל אחד את הכח של 'ושם נשיר שיר חדש', 'בשירי דוד עבדיך הנשמעים בעידך, האמורים לפני מזבחך, ואת כל הכוחות של שירות ותשבחות בימי החנוכה זוכים לכך על ידי כח התפילה, 'ושמחתים בבית תפילתי, ועל זה מבקשים ה' אלוקי לעולם אודך, שנוכל כסדר להודות להשי"ת כראוי.

39
 בימי החנוכה מתעורר אצל כל אחד כח האמונה [וכמו שביארנו באריכות בס"ש פרשת ויצא], ועל ידי כן מקבל האדם הכח, שבכל המחשכים שהוא נמצא, יהיה 'ה' אור לי, שיוכל להיאחז באמונה, וזוכים לבהירות של 'ה' לי לא אירא, מה יעשה לי אדם, הביורו של 'יותר יעקב לבדו, ואמרו חז"ל הק' לכו, וגילו לנו חז"ל הק', שבלי להתאבקות עם שרו של עשו, המשיך יעקב אבינו את הכח על כל אחד מישראל, עד לסוף הדור האחרון, שיוכל כל אחד לבא לידי 'ונשגב ה' לבדו, להכרה שאין עוד מלבדו', על ידי 'לכו', על ידי הפך אחד של שמן, יכול להאיר לכל אחד 'ה' אור

רסח	תורת	וישב	חסד